

Според познавачите на состојбите, зад потегот на Владата да се протуркаат измените на Изборниот законик, се крие или незадоволството на извршната власт од Рамковниот договор, кој требаше да го зајакне граѓанскиот концепт и да ги заштити заедниците од мајоризација, или, пак, ВМРО-ДПМНЕ планира да спроведе предвремени парламентарни избори за кои го претпоставуваат идниот парламентарен состав, со што би се обезбедило и просто мнозинство гласови и двотретинско мнозинство гласови и Бадентерово мнозинство. Доколку е така, велат тие, тогаш влегуваме во систем на владеење, кој ќе почне да личи на некогашниот еднопартиски систем.

Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

СЕ МЕНУВА ЛИ СТРУКТУРАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЗАКОНОДАВЕН ДОМ?

ОД ЕДНОУМИЕ Д ЗА ДВОДОМЕН

Ке има ли нова блокада на Собранието и тоа во моменти кога нашите очекувања се насочени кон желбата ЕУ да нè прими во нејзиното семејство, поради што будно го следи секој наш чекор? Колку, по вклучувањето во игра на етничките заедници, се сериозни предупредувањата дека премиерот ќе ја има контролата над нив, односно преку направениот "пазар" со нивните гласови ќе го обезбеди монополот врз власта? Што ако "тезгарењето" со нив не е докрај завршено и што ако во одредени случаи тие го искористат правото на вето, па го заокчат носењето на одредени закони? Дали најавеното излегување на опозиционите СДСМ и ДУИ од Собранието ќе предизвика нова дестабилизација на политичката сцена?

Овие и други прашања се актуелизираа откако Владата ги најави измените на Изборниот законик, со кој се предвидуваат десет загарантирани пратенички места за заедниците и три за иселениците.

Едните велат дека со ваквиот чекор Груевски прави преседан во изборното законодавство и дека заедниците му се само за еднаквостна употреба, а другите

реплицираат дека со тоа се оди чекор напред во афирмацијата на мултиетничко општество.

Иако според понудениот предлог 4 пратенички места се резервирани за Турците, по 2 за Србите и за Ромите и по 1 за Власите и за Бошњациите, загарантирани пратенички места побараа и Торбешите и Египјаните.

ЗАШТИТА

Разврската на овој проблем допрва ќе следува, но дискутабилно е прашањето зошто Владата во очи на приоритетните законски решенија во однос на ЕУ, на Собранието му предлага како приоритетот да ги стави измените и дополнувањата на Изборниот законик!?

Според д-ц д-р Фросина Ташевска Ременски, ова прашање има два претпоставени одговора:

"Прво, или парламентарното мнозинство и Владата не се согласуваат со одредбите од Рамковниот договор на кој и нивната партија го стави потписот, а кој имаше цел да го зајакне граѓанскиот концепт на Уставот на РМ и да ги регулира малцинските права и малцинската заштита од мајоризација преку

воведување на Бадентеровиот принцип на гласање за прашања од значење за етничките заедници. Второ, или Владата т.е. ВМРО-ДПМНЕ, планира да организира и да спроведе предвремени парламентарни избори на кои си го претпоставиле идниот парламентарен состав, со што би се обезбедило и просто мнозинство гласови и двотретинско мнозинство гласови и Бадентерово мнозинство. Ако е така, претпоставувам дека 'Владата доколку сака има сила' да го спроведе тоа, а е така, тогаш влегуваме во систем на владеење, кој ќе почне да личи на некогашниот еднопартиски систем, а настојувањето на Владата во исто време 'да ја исфрли од игра опозицијата', која во секоја демократска држава е примарен и единствен контролор и коректор на нејзиното владеење... не би сакала да верувам во состојби во кои може да се доведе и Собранието како законодавен дом, но и РМ. Сметам дека зад превезот на јакнење на граѓанскиот концепт на Уставот на РМ и регулирањето на малцинските права и заштитата од мајоризација со предложените измени и дополнувања на Изборниот законик, се крие друга намера на Владата. Не може да се доведе во прашање

граѓанскиот концепт на македонскиот Устав, бидејќи со Рамковниот договор од 2001 г. кој стана негов составен дел, опфатени се сите механизми за превенирање на меѓуетничките тензии и конфликти, унапредени се малцинските права, зајакната е преференцијалната политика, а што е најважно-обезбедена е парламентарна заштита од мајоризација со принципот на специјално т.е. Бадентерово мнозинство. Можеби некои ќе кажат дека ваквите тврдења не одат во прилог на демократијата и на интересите на помалите етнички заедници кои живеат во РМ, застапеноста на нивните права и барања, како и дека секој кој не се согласува со предлогот на Владата не е демократ и е против човековите слободи и права или во најмала рака симпатизер на опозицијата, што и не е грешка. Меѓутоа, ќе го демантирам негативниот аспект на горенаведеното, бидејќи сметам дека со одењето во непромислени решенија се зголемува ризикот за неефикасно функционирање и блокада на системот на правилно одлучување. Многу пати сме се

и со групи, кои во тој случај имаат легитимно право да ја искористат можноста за остварување на своите интереси".

Сепак, принципот на Бадентерово гласање во Собранието им овозможува на политичките претставници на етничките заедници, кои не се мнозинство, да го искористат правото на малцинско вето.

"Ваквиот механизам на одлучување по одредени прашања во пратенички состав од 133 пратеници, од кои голем дел се политички претставници на малцинските заедници - дополнува Ременски - ќе воспоставува изразена форма на дводомност во Собранието при одлучување за важни прашања. Во тој случај, сметам дека собранискиот Комитет за односи меѓу етничките заедници, кој има советодавна функција и надлежност да дава предлози за спорни прашања меѓу заедниците во Собранието, а е на листата на барања од ДУИ за негово укинување, ќе има истакната улога и во најмала рака со вака предложените измени ќе има потреба тој да остане како

ефектот на бумеранг за вака проектираните замисли е дотолку поголем ако се знае дека водењето преференцијална политика кон припадниците на помалите етнички заедници и потребната инклузивна партиска политика кон припадниците на етничките заедници од страна на политичките партии, се подобри, постабилни и поефикасни решенија за разлика од партиско-владината одлука за изборна реформа во име на малцинските права".

ИСЕЛЕНИЦИ

И прашањето за загарантирани 3 пратенички места за македонската дијаспора, која треба да избира по еден претставник во 3 изборни единици Европа, Америка и Австралија, бара дополнителни проценки. Можеби прашањето за партиципација во собранискиот состав на 3 претставници од дијаспората не е толку проблематично од аспект на нивната желба и волјата на Владата да ја исполни. Според Ременски, проблемот е во нешто друго. Ако се анализира нашата надворешна политика кон македонското национално малцинство во соседните земји, вклучувајќи ги и иселениците и македонската дијаспора во изминативе 17 години, се забележува дека со измените во Уставот на РМ во 1992 година, со амандманите 1 и 2, РМ си ги врза рацете за било каква сериозна дипломатска и национална стратегија за заштита на македонскиот народ каде и да е. При тоа не е спорен бројот на претставниците на македонската дијаспора.

"Премиерот и министерот за надворешни работи не воделе сметка за многу важна работа, фактот дека ја свртуваат насоката на водењето на надворешната политика од надвор кон внатре. Владата треба да ја насочи својата енергија и реформа на нашата надворешна политика по прашањата за положбата, правата и интересите на македонскиот народ во Америка, Австралија и Европа, неисклучувајќи го македонското малцинство во соседните земји. Доколку таа навистина сака да ги заштити и да ги обезбеди правата на македонските иселеници на трите континенти, треба преку соодветни културни, социјални и економски програми да го анимира и да го обединува македонскиот народ во земјите во кои се иселиле, а во исто време со активна, но не ревијална дипломатска политика да лобира во владите на земјите во кои живеат иiselениците и македонското малцинство, за да може соодветно да го заштити нивниот слободен избор на движење и настанување, кое го искористиле во времето кога одлучиле, заради свои причини, да се иселат од Македонија", констатира Ременски.

О ЕТНИЧКО ВЕТО ПАРЛАМЕНТ?

Со одењето во непромислени решенија се зголемува ризикот за неефикасно функционирање и блокада на системот на правилно одлучување. Многу пати сме се соочиле со ситуации во кои владеежачкото мнозинство заради обезбедување Бадентерово мнозинство гласови по прашања од национален или партиски интерес, се доведува во состојба да се спогодува или како што често се вели 'да се пазари' со пратеници и со групи, кои во тој случај имаат легитимно право да ја искористат можноста за остварување на своите интереси.

соочиле со ситуации во кои владеежачкото мнозинство, заради обезбедување Бадентерово мнозинство гласови по прашања од национален или од партиски интерес, се доведува во состојба да се спогодува или како што често пати се вели 'да се пазари' со пратеници

таков, но во проширен и изменет состав. Овие измени на долг рок претставуваат основа за модифицирање на политичкиот систем од парламентарна демократија, со примеси на претседателски систем во консоцијална демократија по примерот на развиените европски земји Швајцарија, Белгија, Австрија и Холандија. Системот на овие земји, врз основа на кои е изведен моделот на консоцијална демократија, навистина се плурални, односно хетерогени, каква што е и Македонија, но тие, исто така, поседуваат демократска и политичка стабилност, што не е случај со голем број земји во транзиција, а особено на Источна Европа. Втората разлика - потенцира таа - меѓу земјите на консензус демократијата и земјите во развој е тоа што политичките партии на развиените демократии не се поделени по етничка основа, како што во најголем број случаи е со политичките партии на етничките заедници во РМ. Изборната реформа која ја предлага Владата во овој случај не може да ја одигра улогата на волшебено стапче, со кое владеежачката партија ќе ја оствари желбата за победа на парламентарните избори - предвремени или редовни. Ризикот од